

Sahis Adlarından Hareketle Nufus Hareketleri ve Iskan Tarihi Calismalarına Bir Katki: Sivas Kazasi Ornegi

An Addition to the Studies of Settlement History and Population Activities by Person Names: the Example of Sivas Borough

Alpaslan Demir

Gaziomanpasa Universitesi, Turkey

Özet: 16. Yüzyılda Sivas Kazası'nda isimleri tahrirlerde zikredilen köylerden 35 tanesi aynı yüzyıl içerisinde, 1600-1950 sürecinde ise 170 tanesi nüfuslarının terk etmesi neticesinde ortadan kalkmıştır. Ortadan kalkan bu köylerin önemli bir kısmının lokalizasyonu dahi henüz yapılamamaktadır. Bu köylerin lokalizasyonu ve neden ortadan kalktıkları önemli bir sorundur. Bu çerçevede bu bildirinin amacı, köylerin neden ortadan kalktığı konusuna bir katkı yapma adına şahıs adlarından hareketle göç/nüfus hareketleri bağlamında çıkarımlar yapmak ve bu durumun bölgenin yerleşmelerine etkisini irdelemektir.

Anahtar Kelimeler: Sivas, Tahrir Defterleri, Şahıs Adları, Nüfus Hareketleri, Yerleşmeler.

Abstract: In the 16th century, 35 villages in Sivas borough that their names were told in the tahrir in the same century, were lost at the

result of the population of 170 villages in the 1600-1950 years, left those places. The localization of the important part of these villages that were disappeared, can't be done. The localization and the reason of that these villages were disappeared are an important problem. In this frame, the aim of this paper is to make an addition by person names, make inferences by migration/population actions and also examine the effect of this case to the settlements of the regions.

Keywords: Sivas, Tahrir registers, Person names, Population actions, Settlements.

Giriş

Öncelikle bu çalışma, yürütücülüğünü Prof.Dr. Osman Gümüşçü'nün yaptığı 113K101 nolu SOBAG/TÜBİTAK projesinin bir bölümü olup bu projeye verdiği destekten dolayı TÜBİTAK'a teşekkür ederiz.

Tahrir defterleri verileri bağlamında bir yerleşmenin 15-16. yüzyıldaki demografik yapısının aydınlatılmasında göç verileri önemlidir. Yüzyıl içerisinde meydana gelen nüfus artışı ya da eksilişinin nedenlerini ortaya çıkarabilmek için iç ve dış göç verilerinin dikkatli irdelenmesi gerekmektedir. Bu süreçte nüfusun nasıl arttığı veya eksildiğini bilmek yapılacak yorumların daha sağlıklı olmasını sağlayacaktır (Demir, 2011a).

Tahrir defterlerindeki göçle ilgili verileri dolaylı ve doğrudan olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Dolaylı verilere, toponomiyle ilgili bilgilerden ulaşılabilir. Mahalle ya da köy ismi olarak kullanılan Koçhisar, Erzurum, Tiflisi, Karamani, Erzincani, Engirilü (Ankaralı) gibi ifadeler, bu yerleşim yerlerinde yaşayanların yerleşim yerine ismi verilen bölgelerden geldiklerini gösterebilir. Diğer bir veri çeşidi ise, köy/mezralarda daha önceki tahrir verilerine göre ortaya çıkan ya da kaybolan nüfustur. Dolaylı olarak nitelendirilebilecek bu tür veriler göç

eğilimini göstermesi açısından dikkate alınmalıdır. Fakat tahrir defterlerindeki esas göç verileri (doğrudan veriler) incelenen bölge açısından gelen göçler ve giden göçler olarak ikiye ayrılabilir. Çok yoğun olmasa da isimlerin yanına düşülen “der X”, “gaib”, “perakende olmuş” veya “birûnî” benzeri kayıtlar giden göçmenleri ifade eder. Gelen göçlere, yani bölgeye dışarıdan gelen göçlere dair veriler ise: a) Açık bir şekilde isimlerin üzerine düşülen notlar: “an X amed”, “an karye-i X tabî-i X”, “an karye-i X”, “an reaya-yı X”; b) İsimlerin altına düşülen kayıtlar: “Malatya”, “Gergerî”, “Erzincanî”, “Şarkî”; c) İsimlerin altında baba adı olarak geçen kayıtlar “Halil veled-i Artukabadî”, “Seydi veled-i Erzincanî”; d) Deftere düşülen kayıtlar; e) İlk defa çıkan gruplar olarak beş gruba ayırmak mümkündür (Geniş bilgi için bkz. Demir, 2007, 2009, 2012, 2015a; Gümüşçü, 2004; Ozunlu, 2015).

Şahıs Adları, Nüfus Hareketleri ve İskan

Bu çalışma, yukarıdaki yöntemlerden farklı bir yol izlenerek, dolaylı verilere örnek olabilecek şekilde, tahrirlerdeki şahıs adlarından yola çıkılarak nüfus hareketleri bağlamında bir bölgenin demografik yapısının tahliline katkı sağlamayı hedeflemektedir. Daha açık bir ifadeyle, şahıs adlarından (Onomastik çalışmaları için bkz. Kurt, 1991, 1993, 1995a, 1995b, 1995c, 1996; Yediyıldız-İzgi, 1983; Açıkel, 2003; İlhan, 1990; Demir, 2011b) hareketle göç/nüfus hareketleri konusunda çıkarımlar yapmak (Kayapınar-Özönlü, 2015) ve bu durumun bölgenin yerleşmelerine etkisini irdelemektir. Ayrıca, Osmanlı yerleşmeleri sakinleri ile oğul ve torunlarının yüzyıl içerisinde bulundukları bölgede meskûn kalıp kalmadıkları, yerleşmelerde bir nüfus sirkülasyonu yaşanıp yaşanmadığı da incelenecektir (Benzer bir çalışma için bkz. Demir, 2015b).

Öncelikle hem yerleşme sayısının fazlalığı hem de makale boyutunu aşacak olması nedeniyle bu yöntemi tüm kazaya uygulamak

şimdilik zordur. Bu nedenle çalışma bölgemizden 1455-1574 aralığındaki beş tahrirde de köy olarak varlığını koruması yanında bu aralıkta nüfusunu artırmış olmak şartı ile sondaj usulü kullanılarak altı köy belirlenmiş ve bunun üzerinden çıkarımlar yapılmaya çalışılmıştır. Tamamı Müslümanlardan oluşan bu altı köy Sivas Kazası dahilindeki toplam kayıtlı neferin 1455 yılında % 3,31; 1485 yılında % 5,27; 1520 yılında % 4,27; 1554 yılında % 6,13 ve 1574 yılında % 5,25'ine denk gelmektedir. Sivas kazasından seçilen köyler Arugaz, Bolan Kocaç, Kanbaşı, Emre, Hatun Künbedi ve Kürtler'dir (BOA.TD. 2, 19, 79, 287; TKG.M.KKA.TD. 14).

Çalışmada uygulanan yöntem birbirini takip eden iki tahrir defterindeki şahıs adlarının karşılaştırılmasıdır. Örneğin Arugaz köyünde 1455 yılında 4 nefer, 1485 yılında ise 19 nefer kayıtlıdır. Yıllık nüfus artış hızı % 45,5'dur. Bir yerleşmenin tahrir defterleri arasındaki nefer sayısı farkı göç çalışması için ipucu teşkil eder. Ancak, nüfus iki, üç, dört kat arttı/azaldı veya % 50, % 100, % 150 arttı/azaldı gibi ifadeler değerlendirme sırasında tam olarak kullanılabilecek sağlıklı bir veri değildir. Özellikle başka bir bölgeyle kıyas yapılacağı zaman bu ifadeler doğru ve sağlıklı bir yoruma katkı sağlayamayabilir. Nitekim bölgeler arasında tahrirlerin tutuluş yılları farklı olabilir. Bu nedenle duruma yıllık nüfus artış hızı bazında bakmak daha doğru olacaktır. Daha önce yaptığımız çalışmalardan da hareketle (Demir, 2007, 2009; 2011a, 2011c) 16. Yüzyılda Anadolu için ön görülen yıllık nüfus artış hızı % (binde) 10-15 aralığındadır. Bir bölgenin yıllık nüfus artış hızının bu oranın altı veya üstünde olması ortada açıklanması gereken bir durumun olduğunun göstergesidir. Dolayısıyla yıllık % 45,5 oranındaki artış doğal bir nüfus artışı değildir. Tahrir kayıtlarında Erzincani, Kemahi gibi açıkça ifade edilmiş bir göç hareketi olduğuna dair de kayıt bulunmamaktadır. İşte bu noktada şahıs adlarının dikkatli incelenmesi durumu açıklamada yardımcı olabilir. 1455 yılında Arugaz köyünde Mihmad Kethüda, Yakub, Emir Bey ve Hüsam olmak üzere 4 nefer kaydedilmiştir. 30 yıl sonra 1485

yılında Arugaz köyünde 19 nefer bulunmaktadır. 1455 yılında kayıtlı Mihmad Kethüda 30 yıl sonra hala yaşamaktadır. Mihmad Kethüda'nın Pir Aziz ve Ahmed isimli iki oğlu da kayıtlıdır. 1455 yılında kayıtlı Emir Bey de 1485'e gelindiğinde halen yaşamaktadır. 1455'de baba adı olmaksızın kaydedilen Emir Bey'in babasının adı 1485 tahririnde Receb olarak yazılıdır. Bu tahrirde Emir Bey'in Sıddık isimli bekar oğlu da kayıtlıdır. 1455 yılında tahrirde ismi bulunan Yakub ve Hüsam'ın 1485 tahririnde ismi bulunmamaktadır. Fakat bunların çocukları Arugaz köyünde kayıtlıdır. Dolayısıyla Yakub ve Hüsam'ın 1485 tahriri öncesi öldüğü söylenebilir. 1485 tahririnde Yakub'un Mahmud ve Ahmed isimli iki çocuğu ile Yakub'un Mahmud'dan olma Şeker ve Ali isimli iki torunu kayıtlıdır. Hüsam'ın ise Mehmed, Pir Ahmed ve Şeyh Ahmed isimli üç çocuğu yazılıdır. Netice olarak 1485 tahririnde kayıtlı 19 neferin 12'si 1455 tahriri ile ilintilidir. Geri kalan 7 neferin ise Arugaz köyüne 1455 sonrası gelerek meskun olduğu rahatlıkla ifade edilebilir. Bunlar, köyün imamı Mustafa Fakih ve kardeşi Pir Ahmed; Seydi Ahmed; İsa veled-i Yusuf; Salı veled-i Mehmed; Habil veled-i Nuriş ile Habil'in oğlu Şeyh Dursun. Bir başka ifade ile 1455 sonrası 5 aile Arugaz köyüne gelerek yerleşmiştir. Köyde yaşanan ‰ 45,5'lik yüksek yıllık nüfus artış hızının açıklaması ise köye yerleşen yeni aileler ile açıklanabilir (bkz. Tablo I)

Bolan Koçaç köyünde ise 1455 yılında 10 nefer olan sayı 8 nefere düşmüş ve yıllık nüfus artış hızı ‰ (eksi) -10,56 olarak gerçekleşmiştir. 1455 yılında kayıtlı 10 kişiden sadece köyün imamlığını yapan Halil Fakih 1485 tahririnde kayıtlıdır. 1455 yılında defterde ismi bulunan Kutlu Paşa ise vefat etmiş olmalı fakat kendisi ile aynı adı taşıyan torunu 1485 tahririnde mevcuttur. 1455 tahririnden geri kalan 8 kişinin ismine 1485 tahririnde kayıtlı olanların baba adlarında rastlanmamaktadır. Dolayısıyla bu 8 kişinin bu köyle bağı kesilmiştir. Tamamı ölmüş müdür? Tam olarak bunu söylemek zor. Eğer çocukları ya da torunları bir sonraki tahrire ulaşmış kendisi ulaşmamışsa bu kişinin öldüğü kesinlikle varsayılabilir. Çocuk veya torunlarını bırakıp köyü terk etmesi pek mümkün değildir.

Ama kayıtlı şahısların bir sonraki tahrirde çocuk veya torunları yoksa bunların bir kısmı ölmüş olabileceği gibi bir kısmının da köyü terk ettiği ifade edilebilir. Nitekim aksi takdirde babalarıyla beraber 1455 tahririnde bekar olarak yer alan Saltuk veled-i Seydi ile Yaraşan veled-i Hızır'ın 30 yıl sonraki tahrirde yer almaması açıklanamaz. 1485 yılında kayıtlı 8 kişiden ikisinin önceki tahrirle ilintili olduğunu ifade etmiştik. Geri kalan 6 neferden Mehmed'in Karamanlı olduğu yani Karaman'dan gelerek köye yerleştiği yazılıdır. Diğerlerinin ise önceki tahrirle ilintisinin olmaması nedeniyle 1455 sonrası köye yerleştikleri açıktır. Bolan Koçac köyünün bir sonraki tahrir dönemi ilginçtir. 1485 yılında 8 nefer olarak kaydedilen köy %0 16,57 yıllık nüfus artış hızı ile 1520 yılında 16 nefer olarak yazılmıştır. Görünürde normal bir artış yaşanmış olmasına karşın şahıs adlarına bakıldığında gerçek ortaya çıkmaktadır. 1485 yılında kayıtlı 8 kişinin ne kendileri ne de çocuk veya torunlarına dair bir iz 1520 tahririnde bulunmaktadır. Bahsi geçen 8 kişi aileleri ile birlikte 1520 öncesi köyü terk etmiştir. Köyün yeni sakinleri ise 16 neferden oluşan ve şarkiyân olarak kaydedilmiş doğulu göçmenlerdir (bkz. Tablo II)

1455 yılında 6 nefer kayıtlı Emre köyünün nefer sayısı 1485 yılında 12 olup yıllık nüfus artış hızı %0 18,13'tür. Yıllık nüfus artış hızı hemen hemen doğal nüfus artış hızı oranındadır. Fakat şahıs adları incelendiğinde durumun farklı olduğu anlaşılmaktadır. 1455 tahririndeki 6 neferden sadece İshak'ın damadı olan Pir Ahmed 1485 yılında kayıtlıdır. Seydi Ahmed ve Hallaç Ahmed'in kendileri 1485 yılına ulaşmamış olmalarına karşın Seydi Ahmed'in iki oğlu Veysi Fakih ile Seyyid Ali ve Hallaç Ahmed'in oğlu Pir Hacı 1485 yılında kayıtlıdır. 1455 yılından geri kalan 3 neferin ne kendisine ne de çocuk veya torunlarına dair bir iz 1485 tahririnde bulunmamaktadır. Bunlardan biri Kemahlı olup 1455 öncesi bu köye yerleşmiştir. Bu üç kişi ya öldü ya da bu köyü terk ettiler. 1455 tahriri ile bağları olmayan Salah'ın üç oğlu Pir Salah, Yakub ve İshak 1485 yılında artık Emre köyünde meskundur. Aynen Hamza'nın iki oğlu Durak ve bekar olan Çırak gibi. Köye yeni gelen diğer kişiler ise Ali veled-i

Durdu Hacı, Yusuf veled-i Sar ve Pir Ahmed veled-i Seydi Ali'dir (bkz. Tablo III).

Örnekleri çoğaltmak mümkündür. Aynı işlemler her köy için ayrı ayrı 1485-1520, 1520-1554, 1554-1574 tahrirleri için de yapılabilir (bkz. Tablo IV, V, VI). Bu çalışmada, hem yöntemi denemede kolaylık hem de makale boyutunu aşacak olması açısından, Sivas kazasından örneklem olarak sadece altı köy alınmıştır. Bunlar bir bütün olarak değerlendirmeye tabi tutulacak olursa ortaya çıkan tablo şu şekilde özetlenebilir (bkz. Tablo VII).

1455 yılında 6 köyün toplam nefer sayısı 40 olup 1485 yılına gelindiğinde bu sayı 70'e yükselmiştir. Bu dönemdeki yıllık nüfus artış hızı %17,99 olup hemen hemen doğal nüfus artış hızı oranındadır. Fakat şahıs adlarına bakıldığında gerçek biraz farklıdır. 1455 yılında kayıtlı 40 kişiden 8'i 30 yıl sonraki tahrirde mevcuttur. Ayrıca 9 kişinin 30 yıl sonraki tahrirde isimleri olmamasına karşın bu kişilerin çocuk veya torunları tahrirde yazılıdır. Dolayısıyla 9 kişinin bu süreç içerisinde öldüğü söylenebilir. 40 kişiden 23'ünün ise 1485 tarihli defterde ne kendi isimleri ne de çocuk veya torunlarına dair bir iz bulunmaktadır. Bu bağlamda bu kişilerin bir kısmı ölmüş olabileceği gibi bir kısmının da bu köyleri terk ettiği ifade edilebilir. 1485 tarihli defterde kaydedilmiş olan 70 kişiden 44'ünün ise bir önceki tahrirle bir ilintisi bulunmamaktadır. Bu kişiler bu köylere 1455 sonrası meskun olmuş olmalıdır.

1485 yılında 70 olan kayıtlı nefer 35 yıl sonra 1520 yılında 125 olmuştur. Yıllık nüfus artış hızı normal oranda artış olup %16,29'dur. Fakat şahıs adlarına bakıldığında durum aynen ilk dönemde olduğu üzere farklıdır. 70 kişiden 8'inin ismi 1520 tahririnde mevcut olup halen hayattadırlar. 1485'de kayıtlı 17 kişi ise bir sonraki tahrire ulaşamamış olmasına karşın 34 kişiden oluşan çocuk ya da torunların bir kısmı bunlara ait olup bu köylerde hayatlarına devam etmektedir. Bu bağlamda 17 kişinin 1520'lere ulaşmadan öldükleri açıktır. 1485 yılında yazılı 70 kişiden 45'inin 1520 tahriri ile bağı kalmamıştır. Bunlardan bir kısmının

öldüğü bir kısmının da bu köyleri terk ettiği söylenebilir. 1520 yılında kayıtlı 83 kişinin ise 1485 tahriri ile bir bağı bulunmamaktadır. Bu kişiler 1485 sonrası bahsi geçen köylere gelerek yerleşmişlerdir. Hattı zatında 83 kişiden 37'sinin şarktan (şarkî) (Demir, 2011a, s. 51-66) geldiğine dair bilgi bulunmaktadır.

1520 yılında 125 olan nefer sayısı %0 19,13 yıllık nüfus artış hızı ile 1554 yılında 240'a ulaşmıştır. 125 neferden 28'i 1554 yılında halen hayattadır. 1554 yılında oğul veya torun olarak yazılmış olan 106 kişiden bir kısmı 1520 tahririnde ismi bulunan fakat 1554 yılına ulaşmamış yani ölmüş olan 35 kişinin oğul veya torunudur. 1520 yılında yazılı 62 kişinin ise 1554 tahririyle artık bir bağı kalmamıştır. Yukarıda da ifade edildiği üzere bunların bir kısmı ölmüş, bir kısmı ise bahsi geçen köyleri terk etmiş olmalıdır. Burada dikkat çeken bir durumu özellikle belirtmek gerekir. 1485 tahriri sonrası şarktan bu bölgeler gelmiş olan ve 1520 tahririnde isimleri yazılı olan 37 şarkîden 27'sinin 1554 tahririyle bağı (ne kendileri ne de çocuk veya torunları bulunmaktadır) kesilmiştir. Doğudan gelmiş olan bu göçmenler Sivas'ı bir geçiş bölgesi olarak kullanmış olmalıdır. 1554 yılında kayıtlı 240 kişiden 106'sının ise 1520 tahririyle bir bağı yoktur. Bunlar ise 1520 sonrası bu bölgelere yerleşen yeni kişiler olup içlerinde halen doğudan gelen bir göç devamlılığı olduğunu gösteren 3 nefer şarkî de bulunmaktadır.

1554 yılında kayıtlı nefer sayısı 240 iken %0 25,66 yıllık nüfus artış hızı ile 1574 yılında 400 nefere yükselmiştir. 1554 yılında ismi bulunan 240 kişinin % 47'si 1574 tahririne göre halen hayattadır. 1554'de kayıtlı 25 kişi ise bir sonraki tahrire ulaşamamış olmasına karşın 188 kişiden oluşan çocuk ya da torunların bir kısmı bunlara aittir. Yani vefat etmiş olan bu 25 kişinin nesilleri bahsi geçen köylerde devam etmektedir. 1554 yılında kayıtlı 240 neferden 102'sinin 1574 tahriri ile bağı kesilmiştir. Yukarıda da ifade edildiği üzere bunların bir kısmı vefat etmiş olabileceği gibi belki de önemli kısmı bulundukları köyleri terk etmiştir. Buna karşın,

1554 tahriri ile bağı olmayan 99 kişi ise 1574 tahriri öncesi bu köylere gelerek meskun olmuştur.

Sonuç

Yukarıda anlatıldığı üzere ortaya çıkan bilgiler çerçevesinde, bahsi geçen bölgeleri terk ederek ayrılan önemli oranda nüfusa karşılık bölgeye yine önemli oranda göçmen gelmiştir. Dolayısıyla Sivas kırsalında 15-16. yüzyılda bir nüfus sirkülasyonu yaşandığı rahatlıkla söylenebilir. Bir başka ifade ile kırsalda dikkat çekici bir nüfus hareketi bulunmaktadır. Tokat ve Sivas'ın doğusundaki bölgelerde uzun süre yaşanan istikrarsızlıklar doğudan batıya doğru bir nüfus hareketini tetiklemiştir. Yaşanan nüfus hareketinde göçmenler öncelikli olarak Osmanlı nizamının yerleştiği ve istikrarın sağlandığı en yakın yerler olan Tokat, Sivas gibi şehirlere yönelmiştir. Fakat, Sivas örneğine bakıldığında hane başına düşen ekilebilir arazi miktarının yeterli olmadığı görülmektedir. 16. Yüzyılın başında hane başına düşen çift miktarı Tokat'ta 0,40; Niksar'da 0,43 ve Divriği'de 0,32 iken bu oran Sivas'ta 0,18 idi. Yüzyılın sonlarına gelindiğinde bu oran Sivas'ta 0,10'a kadar düşecektir (Demir, 2007, s. 268). Dolayısıyla Sivas'a yönelen göçmenler bir müddet sonra buradan da daha batıya doğru hareket etmiş olmalıdır. Sivas Kazası'nı terk eden nüfusa karşılık doğudan yeni göçmenler gelmeye devam etmiştir. Bu nüfus hareketinin izleri isimlerin altına düşülen Erzincanî, Kemahî, Şarkî gibi kayıtlardan da anlaşılabilir. Fakat bu kayıtlardan sadece bölgeye gelen göçmenler hakkında bilgi sahibi olunabilmekte. Nüfus hareketinin bir diğer izi nüfus barındırmayan boş köylerden anlaşılabilir. Sivas kazasında 1455 yılında 5, 1485 yılında 72, 1520 yılında 25, 1554 yılında 7 ve 1574 yılında 8 köyün nüfus barındırmaması köylerin boşalması olarak yorumlanabilir. Ayrıca her hangi bir yerleşmede Müslüman ya da gayrimüslim olarak görülen nüfusun sonraki tahrirlerde görülmemesi de bu bağlamda

değerlendirilebilir. Örneğin 1455 yılında Tuzhisar köyünde gayrimüslimlerle birlikte yaşayan Müslüman nüfus sonraki tahrirlerde mevcut değildir. Benzer durum Zara köyünde de görülmektedir. Baba köyü son deftere kadar Müslümanlardan oluşan bir köy iken son defterde sadece gayrimüslimlerden müteşekkildir. Köylerin dini karakterinin değişimine Ağva, Bağçe, Büke, Derbend, Hoca Bey, Çomaklu, Baba, Çelebi Deresi, Fazlun, Han-ı Selçuk, Kalın Değirmen, Keklik (Kahkik), Molus, Olbarid, Saru Hacı (Saruhan), Tavra, Venk, Yam, Yarım Öyük, Yenice Çepni, Fakı Sungur, Beylik Kışlası, Borazid, Çelik, Çiftlik, Ferruhsad, Hisarcık-ı Alemdar, Odlu Kaya gibi köyler de örnek olarak verilebilir. Bölgede yaşanan nüfus hareketinin en iyi anlaşılabilceği yöntemlerden biri de şahıs adlarının incelenmesidir. Şahıs adlarından hareketle köyleri terk eden, köylere gelen ya da köylerde nesillerini sürdüren kişi ve aileleri takip etmek mümkündür. Sivas kazasında 16. Yüzyılda kayıtlı olan köylerden 35 tanesi aynı yüzyıl içerisinde ortadan kalkarken, 1600-1950 sürecinde ise 170 tanesi nüfuslarının terk etmesi neticesinde ortadan kalkmıştır (bkz. Tablo VIII). Ortadan kalkan bu köylerin önemli bir kısmının lokalizasyonu dahi yapılamamaktadır. İşte bu noktada, köylerin ortadan kalkma nedenleri konusunda yapılan öngörüler (Gümüüşçü, 2014) içerisinde bulunan göçler/nüfus hareketleri için şahıs adlarından yola çıkarak 15-16. Yüzyılda yaşandığı ortaya konulan nüfus sirkülasyonu da önemli bir destek olacaktır.

Arugaz							
Tahrir Dönemleri	Nefer	Yıllık Nüfus Artış Hızı %0 (binde)	1. tahrirden 2. tahrirle ilintili olarak ulaşmayan kişi	1. tahrirdeki ilintili kişi (dede olarak)	Her iki tahrirde de ismi bulunan kişi	2. tahrirdeki ilintili kişi (oğul veya torun)	1. tahrirle ilintisi olmayan kişi
1455	4	45,5	0	2	2	10	7
1485	19						
1485	19	4	10	7	2	9	12
1520	23						
1520	23	14,49	14	3	6	8	18
1554	32						
1554	32	33,67	11	6	15	21	28
1574	64						

Tablo I: Arugaz Köyünün Şahıs Adları Değerlendirmesi (1455-1574)

Bolan Koçaç							
Tahrir Dönemleri	Nefer	Yıllık Nüfus Artış Hızı %0 (binde)	1. tahrirden 2. tahrirle ilintili olarak ulaşmayan kişi	1. tahrirdeki ilintili kişi (dede olarak)	Her iki tahrirde de ismi bulunan kişi	2. tahrirdeki ilintili kişi (oğul veya torun)	1. tahrirle ilintisi olmayan kişi
1455	10	-10,56	8	1	1	1	6
1485	8						
1485	8	16,57	8	0	0	0	16
1520	16						
1520	16	18,78	9	7	0	15	17
1554	32						
1554	32	2,95	17	4	11	19	5
1574	35						

Tablo II: Bolan Koçaç Köyünün Şahıs Adları Değerlendirmesi (1455-1574)

Emre							
Tahrir Dönemleri	Nefer	Yıllık Nüfus Artış Hızı % (binde)	1. tahrirden 2. tahrire ilintili olarak ulaşmayan kişi	1. tahrirdeki ilintili kişi (dede olarak)	Her iki tahrirde de ismi bulunan kişi	2. tahrirdeki ilintili kişi (oğul veya torun)	1. tahrirle ilintisi olmayan kişi
1455	6	18,13	3	2	1	3	8
1485	12						
1485	12	26,07	7	4	1	12	19
1520	32						
1520	32	12,89	14	9	9	35	7
1554	51						
1554	51	28,38	30	2	19	41	31
1574	91						

Table III: Emre Köyünün Şahıs Adları Değerlendirmesi (1455-1574)

Kan Başı							
Tahrir Dönemleri	Nefer	Yıllık Nüfus Artış Hızı % (binde)	1. tahrirden 2. tahrire ilintili olarak ulaşmayan kişi	1. tahrirdeki ilintili kişi (dede olarak)	Her iki tahrirde de ismi bulunan kişi	2. tahrirdeki ilintili kişi (oğul veya torun)	1. tahrirle ilintisi olmayan kişi
1455	7	21,17	6	1	0	2	13
1485	15						
1485	15	-5,92	10	2	3	2	8
1520	13						
1520	13	31,36	5	7	1	20	19
1554	40						
1554	40	29,26	12	2	26	26	21
1574	73						

Tablo IV: Kan Başı Köyünün Şahıs Adları Değerlendirmesi (1455-1574)

Hatun Künbedi							
Tahrir Dönemleri	Nefer	Yıllık Nüfus Artış Hızı % (binde)	1. tahrirden 2. tahrirle ilintili olarak ulaşmayan kişi	1. tahrirdeki ilintili kişi (dede olarak)	Her iki tahrirde de ismi bulunan kişi	2. tahrirdeki ilintili kişi (oğul veya torun)	1. tahrirle ilintisi olmayan kişi
1455	2	40,95	1	1	0	1	9
1485	10						
1485	10	21,3	7	2	1	6	16
1520	23						
1520	23	25,23	8	5	10	18	28
1554	56						
1554	56	16,45	24	6	26	48	5
1574	79						

Tablo V: Hatun Künbedi Köyünün Şahıs Adları Değerlendirmesi (1455-1574)

Kürtler							
Tahrir Dönemleri	Nefer	Yıllık Nüfus Artış Hızı % (binde)	1. tahrirden 2. tahrirle ilintili olarak ulaşmayan kişi	1. tahrirdeki ilintili kişi (dede olarak)	Her iki tahrirde de ismi bulunan kişi	2. tahrirdeki ilintili kişi (oğul veya torun)	1. tahrirle ilintisi olmayan kişi
1455	11	-22,84	5	2	4	1	1
1485	6						
1485	6	27,35	3	2	1	5	12
1520	18						
1520	18	12,51	12	4	2	10	17
1554	29						
1554	29	33,51	8	5	16	33	9
1574	58						

Tablo VI: Kürtler Köyünün Şahıs Adları Değerlendirmesi (1455-1574)

Arugaz; Bolan Koaç; Kan Başı; Hatun Künbedi; Kürtler; Emre							
Tahrir Dönemleri	Nefer	Yıllık Nüfus Artış Hızı %0 (binde)	1. tahrirden 2. tahrirde ilintili olarak ulaşmayan kişi	1. tahrirdeki ilintili kişi (dede olarak)	Her iki tahrirde de ismi bulunan kişi	2. tahrirdeki ilintili kişi (oğul veya torun)	1. tahrirle ilintisi olmayan kişi
1455	40	17,99	23	9	8	18	44
1485	70						
1485	70	16,29	45	17	8	34	83
1520	125						
1520	125	19,13	62	35	28	106	106
1554	240						
1554	240	25,66	102	25	113	188	99
1574	400						

Tablo VII: Altı Köyün Toplam şahıs Adları Değerlendirmesi (1455-1574)

Konu/ Meka n	Kayıp Dönem i	0	1	2	3	4	5	6	7	
	Zaman Dilimi	1530 - 1584	1600 - 1650	1650 - 1700	1700 - 1750	1750 - 1800	1800 - 1850	1850 - 1900	1900 - 1950	Topla m
Sivas	Kayıp köy sayısı	35	75	46	8	0	9	32	0	(35+) 170
	%	X	44,11	27,05	4,70	0	5,29	18,82	0	

Tablo VIII: 16. Yüzyılda Sivas Kazası'nda Mevcut Yerleřmelerin eřitli Zaman Dilimlerindeki Kayıp Oranları

KAYNAKÇA

I- Yayınlanmamış Arřiv Kaynakları:

- a) İstanbul Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi: (BOA.TD.)
- Tahrir Defterleri No: 2, 19, 79, 287.
- b) Ankara Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadime Arşivi: (TKGM.KKA.TD.)
- Tahrir Defterleri No: 14.

II- İncelemeler:

- Açikel, A. (2003).** “Artukabad Kazasında Türk Kişi Adları (1455-1520)”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 13, S. 2: 305-335.
- Demir, A. (2007).** *XVI. Yüzyılda Samsun-Ayıntab Hattı Boyunca Yerleşme, Nüfus ve Ekonomik Yapı*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Demir, A. (2009).** “16. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır (Amid) Şehir Demografisine Göçlerin Etkisi”. *Bilig*, S. 50: 15-30.
- Demir, A. (2011).** “XVI. Yüzyıl Anadoluşunda Dış Göçler: Şarkıyan”. *Karadeniz Araştırmaları*, S. 28: s. 51-66.
- Demir, A. (2011).** “XVI. Yüzyılda Kelkit Kazası’nda Şahıs Adları”. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6/1: 145-180.
- Demir, A. (2011).** “XVI. Yüzyılda Koğans Nahiyesi: Nüfus ve Yerleşme”. *History Studies International Journal of History*, 3/2: 125-145.
- Demir, A. (2012).** “XV. Yüzyılın İkinci Yarısında Tokat Şehrinde Göçmenler”. *Tokat Sempozyumu*, 01-03 Kasım 2012, C. 1, Tokat: s. 83-97.
- Demir, A. (2015).** “15-16. Yüzyıl Göçlerinin Osmanlı İskan Yapısına Etkisi”. *TAD*, C. 34, S. 58: 563-581.
- Demir, A. (2015).** “XV-XVI. Yüzyıllarda İnebazarı Şahıs Adları Üzerine Bir Değerlendirme”. *Uluslararası Tekirdağ Tarihi Sempozyumu*, 26-27 Mart 2015 Tekirdağ, Basılmamış Bildiri.
- Gümüşçü, O. (2004).** “Internal Migration in Sixteenth Century Anatolia”. *Journal of Historical Geography*, S. 30/2: 231-248.

- Gümüşçü, O. (2014).** “Türkiye’nin İskan Tarihinde Önemli Bir Problem: Kaybolan Yerleşmeler”. *XVII. Türk Tarih Kongresi*, 15-17 Eylül 2014 Ankara, Basılmamış Bildiri.
- İlhan, M. (1990).** “Onaltıncı Yüzyıl Başlarında Amid Sancağı Yer ve Şahıs Adları Hakkında Bazı Notlar”. *Belleten*, LIV/209: 213-232.
- Kayapınar, A.-ÖZÜNLÜ, E. E. (2015).** *Mihaloğullarına Ait 1586 Tarihli Akıncı Defteri*. TTK Yay. Ankara.
- Kurt, Y. (1991).** “Adana Sancağı’nda Kişi Adları”. *DTCF Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. XV, S. 26: 169-252.
- Kurt, Y. (1993).** “Sivas Sancağında Kişi Adları”. *OTAM*, S. 4: 223-290.
- Kurt, Y. (1995).** “Çorum Sancağı Kişi Adları”. *Belleten*, LIX/224: 75-119.
- Kurt, Y. (1995).** “Çorumlu Kazası Kişi Adları (XVI. Yüzyıl)”. *OTAM*, S. 6: 211-247.
- Kurt, Y. (1995).** “Kozan’da Şahıs Adları”. *Belleten*, LVIII/223: 607-633.
- Kurt, Y. (1996).** “Osmanlı Tahrir Defterlerinin Onomastik Değerlendirilmesinde Uygulanacak Metod”. *Osmanlı Araştırmaları / The Journal of Ottoman Studies*, XVI, İstanbul: 45-59.
- Ozunlu, E. E. (2015).** “Tahrir Defterlerinde Geçen ‘Anadolu (Anadolulu)’ Tabiri Üzerine Bazı Düşünceler”, *International Journal of Central Asian Studies*, 19: 125-138.
- Yediyıldız, B.-İZGİ, Ö. (1983).** “1455 yılında Ordu ve Yöresinde Kullanılan Şahıs Adları”. *H.Ü. Edebiyat Fakültesi Şükrü Elçin Armağanı*, Ankara: 361-368.

Received 27 May 2016, Screened 30 Jul 2016, Accepted 30 Sept 2016